

legende, ki se lahko razlaga tudi simbolno ali psihološko kot »obhajilo hrepenenja«.

France Bevk je s svojimi »Legendami« dal Slovencem knjigo, ki bo ostala s trajno vrednostjo v slovenskem slovstvu. Pa tudi v Bevkovi tvornosti pomenja svojevrsten plod, sicer ne presenetljiv, temveč organski ter je eden izmed viškov njegove umetnosti. Obenem pa je prelep spomenik slovenskemu ljudskemu čustvovanju in verovanju. Z njo se je sodobna »visoka umetnost« vsa sklonila k ljudstvu in pognala iz njega ven kot z visoko umetnostjo požlahtnjen domači cvet.

Tine Debeljak.

Dr. iur. & phil. Josip Žontar, Zgodovina mesta Kranja. Izdalo Muzejsko društvo za Slovenijo 1939. — 530 strani, 164 slik in risb ter dva zemljevida v prilogi, 15 risb v besedilu.

Pred nami je knjiga, okusna po opremi, a še neprimerno bogatejša po svoji vsebini — knjiga, na katero je gorenjska metropola lahko upravičeno ponosna. Kranj si lahko čestita, da je dobil svojo zgodovino mojstrsko opisano in da ga v tem oziru nobeno mesto v Sloveniji ne doseza. Že pokojni zgodovinar dekan Anton Koblar je začel zbirati gradivo za zgodovino Kranja. Smrt mu je iztrgala pero iz rok. Ogromnega dela se je pogumno lotil z brezprimerno vztrajnostjo in marljivostjo profesor kranjske gimnazije dr. Josip Žontar, ki je kot zgodovinar in pravnik svojo nalogo sijajno opravil. Pridobil je univ. prof. dr. V. Schmidta, da je napisal arheološki uvod, ter univ. prof. dr. Fr. Steleta, ki je obdelal poglavja iz umetnostnozgodovinskega področja.

Skromen naslov dela ne daje slutiti, koliko bogastva je zbranega na teh 530 straneh. Knjige s podobnimi naslovi so prečesto le nekake lokalne kronike, v katerih imamo nametane zgolj suhoparne podatke, ki predstavljajo bolj ali manj samo gradivo. Tu pa samoumevno seveda ni sledu o diletantstvu. Strogo znanstveno, a vendar razumljivo za širši krog bralcev, nas seznanja pisatelj z zgodovino mesta Kranja od najstarejših časov do današnjih dni, nam osvetljuje pravno, gospodarsko, versko, kulturno življenje starodavnega gorenjskega mesta. Pri tem pa se ne omejuje le na majhen mestni teritorij. Zaveda se, da je narekovala ustanovitev in razvoj mesta potreba obsežnega ozemlja, da je vsako mesto kot gospodarsko in kulturno središče čvrsto povezano s širšo okolico, iz katere je zrastle. Zato smo dobili s to knjigo ne le zgodovino Kranja, marveč v mnogih stvareh tudi zgodovino naše Gorenjske in, ker so odločilnejši dogodki iz preteklosti slovenskega naroda odmevali tudi na ozemlju mesta Kranja, so mnoga poglavja merodajna za zgodovino našega naroda sploh.

Knjigo osvežujejo številne slike in risbe, dodana sta pa tudi dva zemljevida. Iz prvega — onega — Kranj po katastrski mapi iz leta 1826. — je krasno razviden ugoden strateški položaj starega Kranja, ležečega na tesnem prostoru strmo nad Savo in Kokro, ki objemata mesto s treh strani. Drugi — Kranjsko polje po stanju iz l. 1826. ter 1937. — nam nazorno kaže, kako močno se je mesto razvilo v zadnjih sto letih, predvsem v času industrializacije — v smeri proti severu. — Velikega praktičnega pomena za naše izobražence je obširna zbirka literature, v kateri citira pisatelj dela avtorjev, ki so se bavili z našo slovensko preteklostjo, a kjer se seznanjamo tudi s splošno literaturo,

ki obravnava n. pr. problem sodstva, pokristjanitve in organizacije fara, mesto in Cerkev itd. — Zgodovini mesta Kranja je dodan izčrpen résumé v francoskem in nemškem jeziku, seznam osebnih imen, krajevno in stvarno kazalo.

Ogromno znanstveno delo je v vsakem pogledu izredno uspelo. Obogatilo je našo znanstveno literaturo, obenem pa nakazalo pot, kako je treba obdelati slična vprašanja v drugih predelih. Koliko pobud najde v njem zgodovinar, koliko novih problemov se mu odpira! Tu je zbran plod skoraj desetletnega intenzivnega težaškega dela. Preveč je zahtevati, da mora slovenski znanstvenik žrtvovati ob naporni službi ves prosti čas, a zraven tega biti pripravljen, da nosi še materialni riziko. Ob nezadostni denarni pomoči redkih posameznikov, oziroma družb in ustanov, je moral namreč pisatelj sam prevzeti še to skrb na svoja ramena.

Blaznik Pavle.

Kočevski zbornik. Razprave o Kočevski in njenih ljudeh. Ljubljana 1939. Izdalo vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. 382 str., 17 slik in tri karte na prilogah.

Na pobudo dr. Joža Rusa je izdala narodnoobrambna družba sv. Cirila in Metoda zbornik razprav, ki naj bi prikazale slovenski javnosti nastoj, razvoj in današnje stanje kočevskega ozemlja. Poudaril naj bi obenem pereče probleme, ki stojé z njim v zvezi. Delo je bilo potrebno, ker v razmerju k številnim nemškim publikacijam, zlasti v zvezi s tako zvano 600 letnico naselitve prvih nemških kolonistov, nismo imeli obširnejše knjige o kočevskem predelu. Zaradi njenega precej reprezentativnega značaja je tem bolj obžalovati, da urednik oziroma izdajateljica nista skrbno pripravila določenega načrta. Ako sta želela izdati strogo znanstveno delo, bi smela pač sprejeti dolge in suhoparne sestavke, ki gredo z znanstveno žilavostjo do potankosti in priobčujejo celotni znanstveni aparat. Svoj globlji namen bi pa dosegla publikacija v polni meri le tedaj, ako bi bili spisani vsi prispevki poljudnoznanstveno. Snov bi morala biti podana v živahni in mikavni obliki ter pregledno, pri tem pa vendar upoštevati vse ugotovitve znanosti. Le na ta način morejo postati pridobitve znanosti last širokih plasti naroda. Na podlagi izdelanega načrta bi moral urednik odkazati posameznim sotrudnikom obdelavo snovi tako, da ne bi dva pisala po nepotrebem o istem predmetu, še manj pa trdila nasprotno. Urednik, ki mu pritiče nekakšen »pouvoir discrétionnaire«, bi moral prispevke sodelavcev oblikovno in notranje uravnovesiti. Ako razume urednik svojo nalogo v tako poglobljeni obliki, bo zrasla iz vseh prispevkov lepa in organska celota. Tudi sam ne bo v zadregi pri sestavljanju jedrnatega predgovora, kjer se bo izogibal malo pomembnih izrazov, »da vsebuje zbornik mnogo dosedaj še neobjavljenega gradiva in dosti zanimivih ugotovitev in zaključkov«.

Omenjenih splošno veljavnih načel se niso držali pri urejanju »K. zbornika«. Zato se more bralec le s težavo dokopati do nekih splošnih dognanj, ki naj bi ga obogatile. Edino izjemo tvori odlična študija dr. J. Rusa o »jedru kočevskega vprašanja« (str. 131—173). Avtor je pokazal, kako se mora pisati poljudnoznanstveno. Porabil je izsledke zemljepisne, zgodovinske in narodopisne vede ter prikazal plastično aktualne probleme. Nasprotno pa ne bi smela zavzemati Fr. Maroltova monografija o slovenskih prvinah v kočevski ljudski